

Sadržaj

Događaji

Saopćenja za javnost

Konkursi

Najava događaja

Linija za pomoć novinarima

Nova pravila za "novo doba"

Piše: Faruk Kajtaž

Sloboda izražavanja i kleveta: odgovornost online medija za uvredljive komentare posjetitelja

Piše: Jurica Gudelj

Opcije i posljedice ukidanja komentara na portalima

Piše: Borislav Vukojević

Reakcija Inicijative za pravnu odbranu medija (MLDI) na presudu Evropskog suda

Pismo 69 medijskih organizacija upućeno Evropskom sudu za ljudska prava

Uvodnik

Presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Delfi AS-Estonija 2013. godine je potvrdila da su portali odgovorni za komentare posjetilaca bez obzira da li su anonimni ili ne. Ovu presudu je nakon uložene žalbi 16.6.2015. Evropski sud opet potvrdio. Ovakva odluka Evropskog suda za ljudska prava izazvala je mnoge reakcije medijske zajednice u cijelom svijetu.

Protiv ovakve odluke Evropskog suda ustala je Inicijativa za pravnu odbranu medija (MLDI), u kojoj smatraju da je navedena presuda u suprotnosti s praksama i zakonima Evropske unije.

Odluka Velikog vijeća Evropskog suda za ljudska prava mogla bi utjecati na sve buduće sudske slučajeve slične naravi, pa tako i sudske slučajeve u BiH. Pojedini portali u BiH i regiji već su tuženi zbog klevetničkih komentara posjetilaca portala. Online mediji pristupaju različito ovom problemu.

Najčešći je ukidanje mogućnosti komentaranja i samoregulacija, odnosno, kontrola i brisanje postavljenih komentara koji krše pravila portala. Međutim, većina urednika online portala nisu svjesni ovog problema. Veliki broj portala se ne obazire na etički kodeks i profesionalnu odgovornost, ne pridaje važnost ovom problemu i zbog prometa sve čine kako bi imali što više komentara posjetilaca bez obzira na sadržaj istih.

Nakon presude Evropskog suda za ljudska prava, nameću se pitanja: koliko su urednici online medija svjesni ovog problema? koje su mogućnosti samoregulacije? da li je ukidanje komentara adekvatno rješenje? da li zakonski regulisati online medija? kako sačuvati slobodu govora na internetu?

U ovom broju E-novinara o ovim problemima pišu: Faruk Kajtaž, urednik portala StarMo, Jurica Gudelj, urednik portala dnevnik.ba i Borislav Vukojević, istraživač Instituta za društvena istraživanja iz Banjaluke. Također, prenosimo reakciju Inicijative za pravnu odbranu medija (MLDI) na presudu u slučaju Delfi AS-Estonija i pismo 69 organizacija upućeno Evropskom sudu za ljudska prava nakon ove presude.

Adis Šušnjar, Udruženje/udruga BH Novinari

Događaji

15.07.2015.

Završena Novinarska akademija 2015

Svečanom dodjelom diploma za sudionike drugog modula završena je Novinarska akademija 2015 koja je bila posvećena izvještavanju o manjinskim i ranjivim grupama. Drugi modul okupio je novinare i urednike iz Sarajeva, Mostara, Bihaća, Trebinja, Travnik, Kaknja, Prijedora, Zenice, Tuzle i Banja Luke.

Vezane vijesti:

14.07.2015. "Ranjive grupe ne treba sažaljevati kroz medijske sadržaje već im dati priliku da govore"

12.07.2015. Urednici ne vide „ekonomsku korist“ od izvještavanja o ranjivim i marginaliziranim grupama

10.07.2015. Počeo Drugi modul Novinarske akademije 2015 za novinare i urednike

Nova pravila za „novo doba“

Piše: Faruk Kajtaž

Internet je promijenio sve! Činjenica je to oko koje više nemaju dileme niti oni, koji s rezervom i oprezom gledaju na sve izazove koje sa sobom donosi „Globalna mreža“. Možda najveće promjene, internet je unio u svijet medija i globalnih komunikacija. Kada se prije tridesetak i kusur godina stidljivo govorilo o svijetu kao „globalnom selu“, vjerovatno niti najveći zagovornici takvog razvoja ubrzanog komunikacija nisu mogli predvidjeti gdje će nas sve to dalako odvesti. Promjene su toliko duboke da stara pravila jednostavno više – ne važe.

Na sceni je totalni informacijski sistem u kome se sve praktički događa u realnom vremenu i na ekranima naših, sve moćnijih „gadgeta“. Nove tehnologije nisu omogućile samo fantastično brzo komuniciranje medija i novinara sa javnošću i publikom na planetarnom nivou, već i sistem „interakcije“. Participacija publike u kreiranju programa, ne tako davno je bila svedena na šablonizirane ankete ili javljanja „uživo“ u program radio i TV stanica. Danas zvuči potpuno nestvarno, ali printani mediji su nekada komunicirali sa publikom i čitaocima isključivo putem „klasičnih pisama“ poslanih poštom! Za nove, digitalne generacije, ovakav model komunikacije je

Događaji

09.07.2015.

Portal Fairpress.eu proslavio 1. rođendan!

Fairpress portal je aktivan od 09. jula 2014. i u prvoj godini postojanja je uveliko premašio očekivanja u vezi posjeta i interesa javnosti za sadržaje portala. U periodu od prvih 12 mjeseci, portal je imao ukupno 64.617 sesija i 105.327 pregleda stranice, 47.542 aktivnih korisnika.

Opširnije

08.07.2015.

Održan Prvi modul Novinarske akademije 2015 za studente novinarstva i komunikologije

Svečanom dodjelom diploma u Hotelu Aquareumal Fojnica, 8. jula je završen Prvi modul Novinarske akademije o temi «Diversity reporting-Izvištavanje o manjinskim i ranjivim grupama». Tokom četvorodnevno program namijenjenog studentima/cama novinarstva, preko dvadeset polaznika/ca Akademije sa univerziteta iz Sarajeva i Istočnog Sarajeva, Mostara, Banje Luke i Tuzle, imali su priliku steći znanja o tehnikama i metodama medijskog istraživanja i izvištavanja o pravima i potrebama manjinskih i ranjivih grupa.

Vezane vijesti:

08.07.2015. *Završen Prvi modul Novinarske akademije 2015*

07.07.2015. *Glasnogovornik EUD/EUSR Andy McGuffie održao predavanje studentima-polaznicima Novinarske akademije*

05.07.2015. *Počela Novinarska akademija 2015*

08.07.2015.

Održana Izborna skupština Kluba novinara Zenica

Članovi Udruženja „BH novinari“ iz Zenice održali su danas Izbornu skupštinu u Klubu novinara Zenica. Za predsjednicu Kluba izabrana je novinarka Velida Kulenović, a za sekretara novinar Nedžad Glibo. Za Upravni odbor imenovani su Adem Mecavica, Enes Begičević, Ermina Jalimam, Jasmin Hadžić i Harun Bošnjak.

Opširnije

29.06.2015.

Predstavnica OEES-a za slobodu medija boravila u službenoj posjeti BiH

Dunja Mijatović je u sklopu posjete BiH od 29. juna do 3. jula razgovarala o pitanjima medijskih sloboda s predstavnicima vlasti, civilnog društva i medijske zajednice.

Tokom posjete Mijatovićeve se sastala s članovima Predsjedništva BiH, predsjedavajućim Vijeća ministara i ministrom vanjskih poslova, ministrom komunikacija i prometa, te predsjednicima oba doma Parlamentarne skupštine. Predstavnica za slobodu medija se takođe sastala s entitetskim premijerima, ministrima unutrašnjih poslova te ministrima saobraćaja i veza iz RS-a i prometa i komunikacija u FBiH. U sklopu posjete održana su i dva okrugla stola sa predstavnicima medija i civilnog društva u Sarajevu i Banjaluci.

Vezane vijesti:

01.07.2015. *Crnadak i Mijatović razgovarali o slobodi medija u BiH*

naprosto nezamisliv, pa i smiješan.

Nova, brza i trenutna mogućnost komunikacije novih medija sa publikom otvorila je potpuno nove mogućnosti, ali i nove dileme. Internet portali i društvene mreže nisu više samo mediji koji „spuštaju informacije“, već i platforme preko kojih se odvija prava društvena komunikacija na ekstremno širokom nivou interesa. Publiku naviklu na obilje vijesti i sadržaja ne zadovoljava samo osnovna komunikacija; ona hoće u svemu da učestvuje i da o tome iznese svoj stav. Naravno u idealnom svijetu, kakav obično volimo zamišljati (ali ga zapravo nema!) sve je pojednostavljeno; mediji objavljuju vijesti i informacije, a publika u skladu sa svojim interesima učestvuje u svemu tome.

Problem nastaje u trenutku kada se pređu izmaštane granice „dobrih običaja“ ili bolje reći „dobrog ukusa“. Svijet nije idealan, a mediji su samo ogledalo javnosti i procesa koji se u njoj događaju. U vremenima globalnog komuniciranja odgovornost za javnu riječ nikada nije bila tako velika, ali i tako zanemarena! Interaktivnost novih medija je velika prilika, ali i veliki problem, jer sadržajima ne pristupa samo publika sa konstruktivnim stavovima i dobrim namjerama. Dapače, prije bi se moglo reći kako su novi mediji i internet portali „magnet“ za raznovrsne medijske manipulatore, egzibicioniste i osobe koji su sebi u glavu uvertile da sada, uz modernu tehnologiju, mogu o svemu „tupiti“... Čuveni „komentari“ na internet portalima su tako postali novi prostor sukobljavanja i mjesto sa koga se svakodnevno odašilju otrovne strelice dezinformacija, primitivizma, ali i otvorene mržnje.

Svijet „iza ekrana“ i sa izmišljenim identitetima se pokazao kao savršeno oružje za „sijače mržnje“. Stvari su otišle tako daleko da je „komantarisanje“ postalo čak i dobro razrađeni posao od koga se može dobro zarađivati pod uslovom da je neko spreman platiti za takve „usluge“. Novija istraživanja pokazuju kako interakcijom interneta velikim dijelom vladaju „trolovi“ spremni da se na mig „gazde“ uključe u bilo koju temu i na bilo kojem mjestu u svijetu! Ništa više nije slučajno...

Kako se u svemu tome ponašaju internet portali?

Komentari“ su za veliki broj portala još uvijek neka vrsta njihovog „Svetog grala“; nužno zlo, za koje se vjeruje da značajno povećava broj „klikova“ i čitanost uopšte. Dijelom u tome ima i istine, jer bez obzira na sve promjene u novinarstvu, izgleda da još uvijek važi maxima kako je „only bad news is a good news“! Pažljivija analiza sadržaja portala i komentara, međutim ukazuje na postojanje „zatvorenog sistema“ unutar „komentatorske zajednice“, gdje se sa svojim stavovima javljaju mahom jedne te iste osobe, pod različitim izmišljenim „nickovima“. Jedni su tu „poslom“, drugi bi javnu promociju pod svaku cijenu, dok ostali jednostavno imaju višak vremena. U tom procjepu su se našli internet portali, koji su između čekića i nakovnja – poštivanja pravila struke i želje da se podilazi publici. Potpuno otvoreni kanali komunikacija prema javnosti pokazali su se kao uglavnom loš model, jer demokratičnost i otvorenost interneta kao medija, nije kod svijeta protumačena na pravi način.

Čini se da tek treba pronaći „fini balans“ između odgovornosti za javnu riječ i otvorenosti medija. Nikakve zabrane nisu rješenje, ali mediji moraju shvatiti da se otrovne komunikacije prenose preko NJIHOVIH platformi i da od toga ne mogu tek jednostavnu oprati ruke. Potrebno je više „uredničke ruke“, a ne nadzora robotiziranih programa, koji reaguju na „sporne riječi“. Problem uvredljivih komentara se sigurno može umanjiti i poštovanjem pravila struke i forsiranjem odgovornog novinarstva u kome senzacija neće biti ispred činjenica.

Svijet je uronio u novi digitalni svijet i nova pravila tek nastaju. Internet je promijenio naš potpuno model komuniciranja, ali jesmo li mi promijenili sami sebe?

30.06.2015.

Samocenzura urušava kredibilitet medija
Samocenzura je sveprisutna na medijskoj sceni u BiH i tiho urušava dostojansvo profesije i kredibilitet samih medija, poručili su učesnici radionice o samocenzuri održane u sarajevskom Media Centru. Novinari, urednici i studenti novinarstva, složili su se da je auto-cenzura problem o kojem se ne priča i da je sve manje novinara koji su spremni da se odupru pritiscima.

Opširnije

Sloboda izražavanja i kleveta: odgovornost online medija za uvredljive komentare posjetitelja

Piše: Jurica Gudelj

Komentari korisnika na internetskim news portalima kroz godine su postali nezamjenjivi dio sadržaja portala. Štoviše, u mnogim slučajevima komentari su ono što je najzan-

imljivije pročitati na cijelom portalu.

Vrlo često se dogodi kako se kroz komentare korisnika zapravo dopune informacije koje nedostaju u novinarskom članku. Tako često u člancima iz crne kronike, u kojima nema imena sudionika nekog događaja, primjerice tučnjave, više korisnih informacija se dobije kroz komentare nego kroz sam članak. Od uglavnom anonimnih komentatora saznajemo imena sudionika, njihovu (ne)kriminalnu povijest, motive i epilog događaja.

Isto tako komentari korisnika dopunjavaju i članke iz drugih područja, posebno politike. Kroz komentare korisnika se zapravo može izbalansirati izvješće, jer komentatori odmah primijete ako je neki članak pristran te na to ukazuju.

Komentirani članci su u pravilu i čitaniji od drugih, korisnici se više puta vraćaju na jedan te isti članak te prate rasprave komentatora i na taj način se povećava promet na portalu (broj klikova) koji je izravno povezan s cijenom oglasnog prostora, ali i atraktivnošću nekog portala za potencijalne oglašivače.

I upravo tu se krije izvor brojnih problema i kontroverzi vezanih za internet news portale i komentare njihovih korisnika.

Većinu oglašivača u BiH zapravo ne zanima sadržaj koji pojedini portal objavljuje. Njih zanima broj ljudi koji dnevno dolaze na neki portal. Što je više ljudi dnevno na portalu, to je veća šansa da će netko primijetiti oglas. Profil ljudi koji dolaze na portal, kao i profil samog portala su manje bitni. Bitne su brojke – „broj prikazivanja“ je svetinja!

Kako bi privukli što veći broj korisnika na portal, vlasnici i urednici i dalje uglavnom omogućavaju anonimno komentiranje gotovo svih sadržaja na portalu.

Sakriveni u anonimnosti komentatora, korisnici često prijeđu liniju dobrog ukusa sa svojim komentarima: šire govor mržnje, klevetu, svađaju se međusobno, blate koga god stignu...

No, umjesto da takve rasprave na svojim portalima zabrane ili barem moderiraju, brojni urednici i vlasnici, posebno najčitanijih portala, takve rasprave zapravo potiču. Potiču ih jer im dižu čitanost, a time i marketinšku atraktivnost. Puno je lakše na neku političko-međunacionalnu temu potaknuti salvu uvredljivih komentara, nego tu temu kvalitetno i nepristrano novinarski obraditi, pa potom još moderirati komentare.

S jedne strane imamo portale koji uopće ne moderiraju svoje komentare pravdajući se izlikom da svi komentari, pa i uvredljivi i oni koji šire govor mržnje ili pozivaju na linč, zapravo predstavljaju javno mišljenje. S druge strane imamo one koji ih moderiraju, jer ne žele govor mržnje i klevetanje na svom mediju.

Nemoderiranje komentara koji šire govor mržnje prema bilo komu, bilo bi jednako situaciji u kojoj bi dnevne novine objavljivale pisma čitatelja u kojima se poziva na linč.

Uredništvo je odgovorno za sav sadržaj portala, a ne samo vijesti. Izgovor da urednici ne mogu utjecati na to što i kako komentiraju korisnici je upravo to – jeftini izgovor.

S ovim problemom, naravno, ne susrećemo se samo mi u BiH. Govor mržnje se javlja svuda u svijetu i danas imamo jednostavne instrumente pomoću kojih ga možemo nadzirati.

Za sada, najefikasnija metoda nadziranja sadržaja komentara je da se komentari "očiste" od anonimnosti. Praksa je pokazala da su

Saopćenja za javnost

16.07.2015.

Protest gradonačelniku Bihaća Emdžadu Galijaševiću zbog verbalnog napada na novinarku Aidu Štilić

Upravni odbor Udruženja/udruge BH novinari i Linija za pomoć novinarima upućuju najoštrije protest gradonačelniku Bihaća Emdžadu Galijaševiću zbog upada u prostorije Informativno – tehničkog centra Bihać i verbalnog napada na novinarku Aidu Štilić, dopisnicu Federalne televizije (FTV).

Vidi detaljno

korisnici puno oprezniji kada komentiraju logirani preko svojih profila s društvenih mreža. Ako netko i širi govor mržnje pod svojim imenom i prezimenom, onda ga je lakše i procesuirati. Također, širenje govora mržnje pod vlastitim imenom i prezimenom pretpostavlja i spremnost korisnika da snosi posljedice zbog svojih djela.

Valja napomenuti i da gotovo niti jedan komentar na internetu nije anonimn i policija može utvrditi tko stoji iza bilo kojeg "anonimnog komentara".

No, odgovornost za sadržaj komentara leži u najvećoj mjeri na urednicima. Jednako kao što uređuju sadržaj vijesti, oni tako moraju uređivati i sadržaj komentara. Govor mržnje se ne može tolerirati, s tim će se načelno složiti urednici većine portala u BiH.

Zašto onda i dalje imamo pregršt anonimnih komentatora na većini portala koji ostavljaju u najmanju ruku neukusne komentare?

Prvi krivac danas su oglašivači, koji tjeraju portale da skliznu u ambis klik-novinarstva, forme modernog bavljenja pseudonovinarstvom u kojoj cilj nije informacija nego klik korisnika. Otud i naslovi tipa: "Seksi plavuša je otvorila vrata, nećete vjerovati što joj se dogodilo sljedeće". Što više klikova, to više novca od potencijalnih oglašivača.

Zabranom komentiranja pojedinih vijesti portali zapravo riskiraju poslovne gubitke i zbog toga se rijetki za to odlučuju. No, urednici bi upravo tu trebali pokazati svoj integritet. Neke stvari, poput ljudskog dostojanstva, morale bi na ljestivici motiva biti iznad profita. Urednici su dužni štiti dostojanstvo onih o kojima se izvještava na njihovim portalima. Slijedom toga, dužni su ih štiti i od neukusnih ili uvredljivih komentara uglavnom anonimnih komentatora.

Opcije i posljedice ukidanja komentara na portalima

Piše: Borislav Vukojević

Presuda Evropskog suda za ljudska prava, u kojoj je potvrđeno da je estonski portal odgovoran za sadržaj komentara, otvorila je dodatnu debatu o ovoj temi u Bosni Hercegovini. Naime, još prije ove odluke koja je donesena sredinom juna, ovaj problem je bio široko zastupljen u kampanjama i okruglim stolovima, gdje su notirane posljedice: govor mržnje, huškanje, uvrede. Međutim, bez obzira na pozitivan doprinos ovih kampanja i događaja, stekao se utisak da sami portali nisu učinili dovoljno kako bi preuzeli barem djelimičnu odgovornost. U ovom tekstu ćemo objasniti specifičnosti portala u Bosni i Hercegovini, te opisati hipotetičke implikacije ukidanja i/ili regulisanja korisničkih komentara na portalima.

Internetski portali u Bosni i Hercegovini imaju iste specifičnosti kao što imaju oni iz drugih krajeva svijeta: brzina, hipertekstualnost, multimedijalnost i kao najznačajniji dio – interaktivnost. Takođe, potrebno je praviti razliku između tri grupe portala:

- portali koji postoje kao platforma postojećeg klasičnog medija (televizija, radio, štampa);
- portali koji poštuju principe transparentnosti i djeluju kao klasični medij u organizacionom smislu (uredništvo, redakcije, dopisnici);
- lični portali ili blogovi, koji zbog određenog uticaja na javnost stižu epitet informativnog glasila.

Bez obzira na posljedice opcija ukidanja komentara koje ćemo opisati u nastavku, ove tri grupe portala imaju istu novinarsku obavezu prema građanima: pomoći ciljnoj javnosti da lakše razumije svijet oko sebe. Takođe, zakonsko uporište online medija se nalazi u konvencijama o ljudskim pravima, jer je u Bosni i Hercegovini zagarantovana sloboda govora i mišljenja. Međutim, da li je ta

Konkursi

Konkurs za dodjelu Lorenzo Natali novinarske nagrade

Ovogodišnja Lorenzo Natali medijska nagrada je objavljena pod motom "Današnje priče mogu promijeniti naše sutra" i koincidira sa Evropskom godinom za razvoj - 2015. Evropska Komisija će u decembru ponovo nagrađivati novinare za izvrsno izvještavanje o razvoju i iskorjenjivanju siromaštva.

Konkurs je otvoren za novinare profesionalce zaposlene u svim tipovima medija. Novina ovogodišnjeg konkursa je mogućnost učešća za novinare amatere kao i blogere.

Rok za prijave je **31. avgust 2015.** godine.

[Detalji](#)

Foto konkurs „Evropa u mom regionu”

Generalni direktorat Evropske komisije za regionalnu politiku raspisuje konkurs za učešće u foto takmičenju, koje se organizuje na Facebook-u pod nazivom „Evropa u mom regionu”, a na kom će biti prikazani projekti koje je finansirala EU.

Konkurs je otvoren za sve građane sa stalnim prebivalištem u EU kao i za građane zemalja u pretpristupnom procesu.

Učesnici mogu otpremiti najviše tri fotografije.

Konkurs traje do 28. avgusta 2015., do 12.00 h po centralnoevropskom vremenu.

[Detalji](#)

Međunarodna nagrada za građansko novinarstvo – Citizen Media Award

Tema ovogodišnjeg konkursa za građansko novinarstvo – Citizen Media Award je: „Naš svijet, naše dostojanstvo, naša budućnost – Održivi razvoj i angažman”.

Konkurs je otvoren za: samostalne učesnike, grupe, asocijacije, građanske inicijative, proizvođače, glumce i redakcije iz oblasti građanskog novinarstva...

Krajnji rok za prijave je **30. septembar 2015.** godine.

[Detalji](#)

Konkurs za SENSE novinarske nagrade

Regionalni centar za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu (REC), Kancelarija u Srbiji, objavila je konkurs za dodelu nagrada novinarima i urednicima za medijske radove u oblasti zaštite životne sredine i održivog razvoja.

Nagrada se dodeljuje kao podsticaj medijima, ali i aktivistima građanskog novinarstva, koji prate oblast zaštite životne sredine i održivog razvoja, a posebno aktivnosti civilnog sektora u ovim oblastima.

Rok za slanje radova je **31. juli 2015.** godine.

[Detalji](#)

sloboda bezgranična i postoji li način da se (zlo)upotrebljavaju komentari korisnika?

Prva opcija za redukovanje govora mržnje je potpuno ukidanje komentara na svim portalima u Bosni i Hercegovini. Ova opcija se u startu sukobljava sa platformom na kojoj online mediji egzistiraju: internetom. Kako ukinuti interaktivnost, kada već postoji mogućnost da publika ne bude pasivni primalac informacija? Posljedica ove opcije bi bili žestoki pritisci na vlasti koje bi donijeli takvu odluku, jer se ona direktno kosi sa pravom na slobodu izražavanja i mišljenja. Vlasnici portala bi imali motiv da se bore protiv takve odluke, jer, budimo realni, većini portala odgovara ta „sloboda“ koja im donosi profit od reklamiranja (zbog veće posjećenosti). Gledano iz stručnog ugla, ukidanje komentara ne bi zaustavilo govor mržnje i pozive na nasilje, ako se takva mišljenja već kriju u određenom dijelu populacije. Dakle, potpuno ukidanje opcije za komentare nije opravdano, jer postoje mehanizmi za samoregulaciju. Jedan od takvih mehanizama je upravo gore pomenuta presuda, koja u suštini implicira sljedeće: svaki internetski portal je odgovoran za kompletan sadržaj medija, bez obzira na subjekat koji širi informaciju.

Druga opcija bi bila samoregulacija, koja po mom mišljenju, u Bosni i Hercegovini ne može dati dugoročno pozitivne rezultate. Samoregulacija u svom potpunom značenju ima smisla samo u sredinama koje gaje demokratsku političku kulturu, tj. tamo gdje postoji svijest o tzv. „javnoj blamaži“ (na primjer, Njemačka). Primjera radi, ukoliko bi odluku za objavljivanje komentara ostavili samo na u r e d n i š t v u / vlasnicima, pod prijetnjom moralne sankcije, to u BiH medijskom sistemu ne bi mnogo

promijenilo. Uostalom, to možemo vidjeti i sada: Vijeće za štampu BiH redovno šalje upozorenja portalima da oni ipak snose odgovornost za uvredljive komentare, ali to nema gotovo nikakvog efekta. Bilo koji tekst koji sadrži teme o Srbima/Hrvatima/Bošnjacima, bez obzira na kontekst, generiše stotine negativnih komentara na Klixu, Nezavisnim, Avazu i drugim portalima. Tu nema nikakve razlike u odnosu na specifičnosti s početka: Klix je isključivo online medij, dok Nezavisne i Avaz imaju svoje pandane u klasičnoj medijasferi.

Treća opcija je novčano kažnjavanje portala za objavljivanje uvredljivih komentara, uz efikasan sistem lociranja korisnika koji postavljaju takav sadržaj. Bez obzira na tačne ili netačne argumente koje daju vlasnici portala, cenzurisanje uvredljivih komentara i poziva na nasilje nije ograničavanje slobode govora, već njeno poboljšavanje. Novčana kazna bi bila dovoljan korektor ovog

Konkursi

Konkurs za poziciju novinara u magazinu i web portalu Professional iz Hrvatske

Professional je specijalizirani magazin i web portal za FMCG i HORECA sektor te najtiražniji magazin te vrste u Hrvatskoj.

Tražimo jednog izvršitelja za radno mjesto Novinara (m/ž) sa iskustvom za rad u redakciji.

Rok za prijave je **22. jula 2015.** godine.

Detalji

Konkurs za poziciju PR officer u uredu Specijalnog predstavnika EU

Za prijavu je potrebno dostaviti motivaciono pismo i CV evropskog formata.

Rok za prijave je **2. avgust 2015.** godine.

Detalji

problema, jer portal ne bi imao motiv da zadržava takve komentare (ono što zaradi od posjeta, toliko izgubi na kaznama). Naravno, ja u ovom tekstu nisam spominjao realne mogućnosti provođenja ove opcije, to je tema za drugi tekst. Imajući to u vidu, posljedice ove opcije bi bile najpozitivnije za BiH društvo koje, makar u načelu, teži procesima pomirenja i širenju demokratskih vrijednosti.

Na kraju, vraćam se kratko na pomenutu presudu Evropskog suda. Ona još uvijek nema nekog uticaja na Bosnu i Hercegovinu, ali njeni efekti mogu biti pozitivni. Ova praksa može odigrati ulogu modela, jer portali više neće imati izgovor u smislu „zašto bi ukidali komentare, to je po zakonu i ništa nas ne može zaustaviti“. Uostalom, štampa još uvijek ima opciju slanja pisama uredništvu, pa bih pitao vlasnike portala: Šta mislite da novine objave neko pismo čitalaca koje sadrži govor mržnje? Ukidanje takvih pisama/komentara nije vaša opcija, već obaveza.

Reakcija Inicijative za pravnu odbranu medija (MLDI) na presudu Evropskog suda

Veliko vijeće Evropskog suda za ljudska prava 16.6.2015. je izreklo presudu u predmetu Delfi vs Estonija i utvrdilo da nema povrede člana 10. Zaštite slobode izražavanja Evropske konvencije o ljudskim pravima i da je portal odgovoran za klevetničke komentare treće strane, od strane svojih korisnika, bez obzira na činjenicu da je sam članak bio uravnotežen i ne sadrži uvredljiv jezik. Ova odluka potvrđuje raniju presudu ovog suda iz 2013, kada je također presuđeno da nije bilo povrede prava na slobodu izražavanja i da je portal Delfi odgovoran za klevetu u komentarima unatoč činjenici da su komentari uklonjeni čim su dobili obavijest o postavljenim komentarima.

Inicijativa za pravnu odbranu medija (MLDI) intervenirao je u ovom slučaju i pridružili su im se još 27 medijskih organizacija iz cijelog svijeta. Tad je upozoreno na važnost komentara korisnika i upozoreno da nametanje odgovornosti na posrednika (online medija) može rezultirati zabranom komentarisanja ili proaktivnim uklanjanjem komentara što bi ozbiljno ograničilo javnu raspravu.

Veliko vijeće je naglasilo niz faktora koji su vodili ka odgovornosti portala Delfi u ovom slučaju: „ekstremna“ priroda komentara za koje sud smatra da su govor mržnje, činjenica da su komentari objavljeni na profesionalnom web sajtu ispod komercijalne vijesti, nedovoljne mjere koje je poduzeo portal Delfi kako bi uklonili komentare i umjerena kazna izrečena portalu Delfi.

Ipak, ta presuda nije u skladu s najboljim praksama kada je u pitanju posrednička odgovornost. Ona je također u suprotnosti sa postojećim standardima Vijeća Evrope i prava Evropske unije, što kreira stanje pravne nesigurnosti koja će biti štetna za slobodan protok informacija, mišljenja i ideja. Izvršni direktor MLDI Peter Noorlander, izrazio je razočaranje presudom: „Komentar dijelovi su važni: oni dopuštaju raspravu o pitanjima od javnog interesa, te su postali sastavni dio online medija. Ako se organizacije smatraju odgovornim za komentare korisnika to onda ugrožava slobodu govora“.

(Originalno dostupno na <http://www.mediadefence.org/>)

Najava događaja

- **Debate** u klubovima novinara
- Istraživanje u okviru projekta **Media Circle**.
- **Radionice za pravnike i advokate:** Primjena medijskih zakona EU u bh. pravosuđu

MLDI
Media Legal
Defence Initiative

Reakcije

Pismo upućeno Velikom domu Evropskog suda za ljudska prava povodom presude u slučaju Delfi protiv Estonije

Dragi predsjedniče Spielmann i članovi vijeća,

Mi, niže potpisani, članovi 69 medijskih organizacija, internet kompanija (firmi), grupa za ljudska prava i akademskih institucija, se pismenim putem obraćamo kako bismo podržali predmetni zahtjev koji je, kako smo razumjeli, podnesen u slučaju Delfi protiv Estonije (prijava broj: 64569/09).

Među potpisnicima ovog pisma su članovi nekih od najvećih globalnih informativnih organizacija i internet kompanija, kao što su: Google, Forbes, News Corp, Thomson Reuters, the New York Times, Bloomberg News, Guardian News and Media, the World Association of Newspapers i News Publishers and Conde Nast; prominentne evropske medijske kompanije i udruženja kao što su: Evropsko udruženje izdavača novina, Sanoma Media Netherlands B.V. i Vijeće evropskih izdavača, državni medijski izlazi i novinarska udruženja iz cijelog kontinenta i zagovaračke grupe uključujući Greenpeace i Centar za demokratiju i tehnologiju (origin. Center for Democracy and Technology), kao i organizacija „ČLAN 19“.

Mi, niže potpisani, smo razumjeli da je podnosilac zahtjeva predmetnog slučaja zahtijevao da se slučaj, 10.10.2013. godine, sa višeg prebaci na visoki sud radi ponovnog razmatranja žalbe. Mi se ovim putem obraćamo pismenim putem što bi trebao da služi kao garancija na Delfijev zahtjev za obraćanje zbog mišljenja kojeg svi djelimo, kako bi sudska presuda, ako postane važeća, imala ozbiljne štetne posljedice za slobodu izražavanja i demokratske otvorenosti u vrijeme digitalizacije. U smislu člana 43 (2) Konvencije, vjerujemo da odgovornosti za krajnje korisnike interneta uzrokuju ozbiljno pitanje koje utiče na prevod (intepretaciju) člana 1. Konvencije u online okruženju i otvara nova pitanja od vitalnog značaja za javnost.

Predmet sam po sebi predstavlja obavezu online informativnog internet portala u smislu klevete prema trećim licima kroz komentare korisnika foruma na stranici navedenog internet portala (ispod informativnih vijesti). Vijeće je jednoglasno na prvom zasjedanju utvrdilo da nije bilo povreda člana 10, iako je dio vezan za vijesti bio poprilično izbalansiran i nije sadržavao neprimjerene riječi. Portal je reagovao brzo i uklonio klevetničke komentare čim su dobili prvi prigovor od strane lica na koga se kleveta u komentaru odnosila, tj. na direktora jedne velike kompanije.

Nama su dokazi Vijeća kao i njihovi zaključci u velikoj mjeri problematični zbog sljedećih razloga:

Prvo, osuda Vijeća nije uspjela da odredi adresu i prirodu obaveze nametnute na internet stranici koja je sadržavala generisani sadržaj postavljen od strane korisnika: šta je potrebno uraditi kako bi se zaštitile građanske i potencijalne obaveze (u smislu kriminala) u takvim slučajevima? Neizbježna posljedica odluke Vijeća je da je ista u skladu sa članom 10 i nametne isti oblik striktno obaveze na sve online sadržaje u odnosu na sadržaj sa navedenih stranica koji se može odnositi na treća lica.

Ovo bi se moglo protumačiti kao obaveza s ciljem sprječavanja postavljanja sadržaja u bilo kom vremenu od strane korisnika čiji komentari mogu biti protumačeni kao klevete.

Takva obaveza bi postala veoma bitno breme za mnoge online informativne portale i sve što je vezano za komentare – počevši od glavnih komercijalnih isticanja, do manjih lokalnih novina. Internet stranice određenih NVO-a i pojedinačnih blogova – i odmah možemo biti povezani sa proizvodnjom značajnijih cenzura ili čak potpune eliminacije komentara korisnika kako bismo bili „čisti pred zakonom“. Delfi vijeće nije baš uzelo u obzir sve implikacije vezane za komentare korisnika koji, kada su umjereni, obogaćaju i demokratizuju online debate, kao sastavnog dijela „javnog života“.

Takav pristup je u neslaganju sa nedavnom sudskom praksom koja je prepoznala da „u svijetlu svog pristupa i kapaciteta da sačuva i komunicira sa mnoštvom informacija, internet igra vrlo bitnu ulogu u poboljšanju pristupa javnosti vijestima, a time i olakšava širenje informacija i podataka (generalno gledajući). Na primjer, u slučaju Ahmed Yildirima protiv Turske, Ročište drugostepene sudske komisije je naglasilo da je internet „sada postao jedno od najosnovnijih sredstava ispoljavanja prava slobode izražavanja i informisanja, kao osnovni alat za učešće u aktivnostima i raspravama vezanim za politička i pitanja od javnog interesa“.

Drugo, odluka Vijeća nije usklađena sa standardima Vijeća Evrope kao i sa pismom u duhu zakona Evropske unije. U detaljno citiranoj Deklaraciji iz 2003. godine, Komitet ministara Vijeća Evrope su apelovale na zemlje članice da usvoje sljedeću politiku:

Linija za pomoć novinarima

Aktuelni slučajevi:

Štefica Galić - Presuda u predmetu Štefica Galić-Leo Pločkinić biće donešena 25. avgusta 2015. godine.

Bojan Bobić - Fotoreporter Euroblica fizički je napadnut dok je obavljao svoju profesionalnu dužnost. Linija za pomoć novinarima uputila dopis CJB Bijeljina.

Faruk Zametica - Novinara portala radiosarajevo.ba verbalno napao direktor FK Sarajevo.

„U predmetima gdje provajderi usluga arhiviraju sadržaje koji proizilaze od trećih lica, zemlje članice ih mogu smatrati djelimično odgovornima ukoliko ne djeluju ekspeditivno s ciljem brisanja ili onemogućavanja pristupa informacijama ili uslugama čim postanu svjesni navedenog sadržaja koji ima nezakonitu podlogu.

Prilikom definisanja pod državnim zakonima i obavezama provajdera usluga, kao što je navedeno u prethodnim odlomcima ovog teksta, posebna pažnja se mora posvetiti u svrhu poštivanja slobode izražavanja prije svega od strane onih koji omogućavaju da informacija postane dostupna (uključujući i korespondentno pravo korisnika informacija).

Ista pozicija je zauzeta i usvojena od strane Evropske unije kroz Elektronsku komercijalnu direktivu (izvorno: Electronic Commerce Directive) iz 2000. godine. Po Direktivi članice zemlje ne mogu nametati niti biti posrednici prilikom obaveze nadgledanja legaliteta komunikacija trećih – lica; oni se mogu smatrati obaveznima ukoliko ne uspiju da reaguju „na vrijeme“ nakon „dobijanja saznanja“ o nelegalnim radnjama. Ovaj pristup

se smatra važnim, kao u slučaju Times Newspapers Ltd protiv Ujedinjenog kraljevstva (Nos 1 i 2), presuda 10. marta 2009. godine, dio 27.

Također, predmet: Odbor uredništva Pravoye Delo i Shtekel protiv Ukraine, presuda donešena 5. maja 2011. godine. Drugostepena presuda donešena 18. decembra 2012. godine, dio 54.3 deklaracije sloboda i komunikacija na internetu, 28. maj 2003, prihvaćeno na 84. zasjedanju zamjenika ministara.

Garancije sloboda i izražavanja promoviraju samoregulaciju i smanjuju potrebu za privatnom cenzurom i smanjuju prekomjerno nadgledanje i filterisanje sadržaja korisnika koje u neku ruku ima opuštajući uticaj na online medije. U skladu sa navedenim, Delfi vijeće nije detaljno ocijenilo da li su odluke zvaničnika Estonije bile „prepisane zakonom“ u smislu člana 10. Pod E – Commerce Direktivom i relevantnim presudama Suda pravde Evropske unije (CJEU) bilo je za očekivati da će Delfi povjerovati da bi bio zaštićen tzv. odredbama „sigurne luke“ EU zakonskih propisa pod uslovima kao što su uslovi u navedenom predmetnom slučaju. Odluka Vijeća usmjerava Sud na potencijalni kurs preklapanja sa zakonskim propisima predmeta u skladu sa CJEU i time se može podstaci konflikt u smislu člana 53. Konvencije.

Konačno, odluka Vijeća također nije usklađena sa nastajućom praksom u zemljama članicama koje traže inovativna rješenja jedinstvenim kompleksnostima interneta. U Velikoj Britaniji na primjer, nove reforme o kleveti za Englesku i Vels sadrže nekoliko propisa koji se mogu posebno primijeniti na predmete klevete putem interneta, uključujući i uvažavanje anonimnim komentarima trećih lica. Jednostavna primjena tradicionalnih pravila uređivačke odgovornosti nije uvijek odgovor za nove izazove u doba digitalnog svijeta. Iz sličnih razloga, između ostalog, primjenom obavezujućeg EU zakona, nedavno je Visoki sud Sjeverne Irske ekspresno odabrao i odlučio da se ne vodi sa odlukom Delfi vijeća.

Iz navedenih razloga, urgiramo na Sud da prihvati zahtjev podnosioca za upućivanje kojim bi se omogućilo Velikom vijeću da ponovo razmotri ova pitanja, uzimajući u obzir tačke koje su potpisnice navele u ovom pismu. Za nas nema dileme da aktuelni predmet otvara „ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje“ člana 10 Konvencije, kao i „ozbiljna pitanja od opšte važnosti“ (član 43)

(Izvor: <http://mediadefence.org/>)

Impressum

Redakcijski kolegij biltena

Faruk Kajtaz
Siniša Vukelić
Borislav Vukojević
Bedrana Kaletović
Amer Tikveša

Urednik

Adis Šušnjar

Tehničko uređenje

Arman Fazlić

Udruženje/udruga BH Novinari

Kralja Tvrtka 5/5, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel/Fax +387 33 223 818; + 387 33 443 072
e-mail: bhnovinari@bhnovinari.ba;
web: www.bhnovinari.ba

Publikacija E-novinar je
finansijski podržana od strane
Ambasade Kraljevine Norveške